

Dilemma's bij dementie en culturele diversiteit

In het werken met kwetsbare doelgroepen binnen de langdurige zorg krijg je te maken met ethische vraagstukken. Hoe ga je hiermee om en hoe maak je de juiste beslissingen?

Het Kenniscafé bij WZH ging onlangs over ethiek in de langdurige zorg. De wetenschappelijke onderzoekscommissie (WOC) van WZH en het Universitair Netwerk voor de Care sector (UNC-ZH) organiseerde dit het kenniscafé met als titel 'Dilemma's bij dementie en culturele diversiteit'.

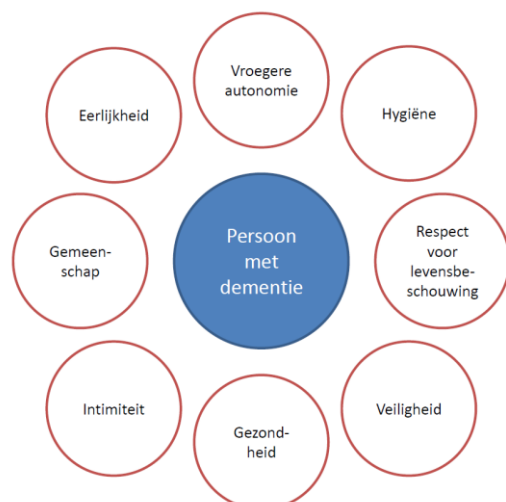

Het goede doen

Tim van Iersel, geestelijk verzorger bij WZH, trapt de bijeenkomst af. "Waar denk je aan bij ethiek?" Hij roept aanwezigen op om het eerste wat in ze opkomt te noemen. Vanuit de zaal wordt geroepen: "levensvragen", "waarden", "zingeving", "keuzes", "moraliteit". Tim vult aan: "Ethiek in de zorg is nadenken over 'wat is goede zorg?'. Geef je wel of geen vlees aan iemand met dementie die voorheen vegetariër was en nu erg geniet van vlees? Ga je af op iemands vroegere overtuiging of kijk je naar wat hij of zij nu wil? Hoe vind je balans in behoud van kwaliteit van leven en hoe weeg je dit af tegen bijvoorbeeld iemands veiligheid, bij het zelfstandig dingen ondernemen en risico op vallen, of wanneer de gezondheid in het geding is."

Waarden in conflict

Veel dilemma's zijn gemakkelijk op te lossen, maar dit is niet altijd eenvoudig. "Bij ethische dilemma's botsen de verschillende waarden en moet men soms moeilijke keuzes maken. Er spelen meerdere belangen en dit vraagt overdenking. In de dagelijkse zorg bij dementie zijn er specifieke waarden die in conflict komen. Ze zijn in te delen in 8 categorieën." Tim neemt de categorieën door,

geeft er praktische voorbeelden bij en bij elk van hen bespreekt hij een afweging om te helpen een keuze te bepalen.

Ethisch beraad

Tim geeft aan dat aan de hand van vier stappen ethische dilemma's besproken kunnen worden: een ethisch beraad. Zo'n ethisch beraad kunnen medewerkers bij WZH aanvragen om een reële casus te bespreken. De werkgroep Ethiek begeleidt dan het gesprek in het multidisciplinaire team. Het helpt hen om tot goede zorg te komen.

- [Bekijk de presentatie van Tim van Iersel](#)
- [Blog Tim 'Ethiek bij dementie'](#)

Migratieachtergrond

Dorothea Touwen, docent en onderzoeker Medische Ethiek en Gezondheidsrecht bij het Leids Universitair Medisch Centrum, neemt het stokje van Tim over. Ze borduurt voort op zijn verhaal. "Wat is het goede om te doen in de zorg voor de persoon die kwetsbaar is? En waar moet je rekening mee houden bij mensen met een migratie achtergrond?"

Aannames

12% van de Nederlandse bevolking heeft een niet-westerse achtergrond. Er bestaan veel aannames met betrekking tot de deze groep. De hoofdboodschap van Dorothea vandaag is vooral niet te stereotype te denken. "Binnen de groep mensen met een migratie-achtergrond heerst enorm veel diversiteit. Zo is de afkomst al geheel verschillend, maar ook welke generatie migranten het betreft heeft veel invloed."

Onderzoek: In gesprek over leven en dood

Zo blijkt ook bij het onderzoek 'In gesprek over leven en dood'. Dit onderzoek gaat over passende zorg en ondersteuning in de laatste levensfase voor niet-westerse migranten. Dorothea vertelt: "We zitten nog midden in het onderzoek, maar we kunnen al voorzichtig een aantal conclusies trekken. Zo valt het op dat veel mensen aangeven geen helder gedefinieerde etnische identiteit te hebben. In verschillende situaties voelen zij zich anders, én als Nederlands én Marokkaans én moslim. Het is niet zomaar in hokjes in te delen. "

Individuele invulling

"Daarnaast denken individuen nog genuanceerder en is dit ook nog eens per situatie verschillend. Ze nemen de ruimte binnen gebruiken en het geloof. En dat is ook zo binnen de autochtone groep in Nederland, denk aan wel of niet vaccineren. En ook binnen Europa zijn opvallende verschillen te herkennen voor behandelingen. Er is veel variatie in denkwijzen bij mensen met een migratieachtergrond en bereidheid erover te praten. Dus denk niet te simpel, doe geen aannames, luister en praat erover. En dat doen we bij iedereen, dus niets nieuws onder de zon."

- [Bekijk de presentatie van Dorothea Touwen](#)

Groot leed

Heleen Dupuis, emeritus hoogleraar, is de laatste spreker vandaag en geeft haar visie op 'wat is het goede doen en wat betekent dat in de verpleeghuiszorg?'. Ze onderstreept het belang ethiek-morele dilemma's te bespreken binnen zorgorganisaties en belicht ook een kant waar volgens haar niet vaak bij stil wordt gestaan. "Ik ben altijd erg gegrepen door de volgende zin: 'Het is verwerpelijik om vermijdbaar lijden de wereld in te brengen.' Een uitspraak van Brits ethicus John Harris. In de zorg wordt getracht zo positief mogelijk naar dementie te kijken en de kwaliteit van leven zo hoog mogelijk te houden. Maar wanneer je naar echt naar de ziekte dementie kijkt is er sprake van groot

leed. Het voortzetten van het lijden hoeft niet altijd het meest voor de hand te liggen. Iets waarvan ik vind dat ook over nagedacht moet worden.”

Morele aanjager

“En hoe kun je dit organiseren op een woongroep in een verpleegtehuis? Wellicht kan het een optie zijn een morele aanjager op de woongroep aan te wijzen. Iemand die aangeeft ‘moeten we hier niet even bij stil staan?’. Ik ben er van overtuigd dat dan die rol gepakt zal worden. Dat is mijn ethische toegift voor vandaag.”

Als afsluiting

Patricia Huijbregts, bestuurder bij WZH geeft aan trots te zijn dat dit keer het Kenniscafé bij WZH was, en dat met een onderwerp als dit. “Er werd onlangs nog geschreven over dat ‘zorg moet meer zijn dan bed, bad en brood’. Vanuit het kwaliteitskader wordt gesproken over persoonsgerichte zorg met de cliënt, zijn eigen geschiedenis, wensen en waarden als uitgangspunt. Wat vandaag hier is besproken bewijst maar weer dat we hier alles aan doen en onze kennis hierin moeten blijven delen. Ik ben er van overtuigd dat de zorg er zo nog persoonsgerichter van wordt.”

Universitair Netwerk voor de Care-sector Zuid Holland

Het UNC-ZH is een academisch netwerk, welke zich sinds 2005 inzet voor de verbetering van de zorg voor kwetsbare en zorgafhankelijke mensen in verpleeghuizen. Gericht op wetenschappelijk onderzoek en kennisoverdracht werken de Leidse Universiteit en tien zorginstellingen, waaronder WZH, hierin samen.

Voor meer informatie over verschillende kennisprojecten en onderzoek binnen WZH bekijk onze website www.wzh.nl/kennisontwikkeling.